

LA TORRÀ DE CARN

Per Juan Emilio Prades Bel

La torrà o minjà de compromís, una pràctica del món rural de temps passats, era una manifestació social espontànea, i és un exemple més, que ens pot il·lustrar, i ens apropa simplificant amb una visió genèrica, la manera de viure i de ser dels habitants de les partides rurals que vivien aïllats en masos, són costums i comportaments molt arrelats en aquells temps, una educació que solien seguir i practicar en les seues relacions socials, es el món masover de les terres del Maestrat Històric de meitat del segle XX en avant, la minjà de compromís que comportava fer una torrà, formava part d'un codi de convivència i d'un tipus de comportament social de la gent.

Si algú te'n dia "je'n dec una minjà,...hem de fer una torrà de carn!, ¿quan l'aniria be?", era una declaració d'amistat, per res devies despreciar esta petició, hauria segut considerat com un despreci, es dia "ferne un feo, un lleig".

Qualsevol em pot dir, mira que invitar a ú a menjar xulles,...es fa moltes vegades, no se li veu on està el misteri, és una cosa molt normal! ; ¿es veritat! però este article es basará amb les vivències dels masovers de la partida de baix, que per extensió, son trets molt comuns de tots els massovers al nord castellonenc, del Maestrat Històric, ens referim a una manera de ser i d'entendre la vida d'esta "gent d'antes".

Entre els anys coranta i la dècada dels seixanta, en que es van despoblar la majoria dels masos, en eixos moments tots començarem a perdre part d'una vida tradicional i autoctona, totalment rural i autosuficient, al amants del "turisme rural" cal aclarir-los que no era per a res una vida gens bucòlica com molts es pensen, tot lo contrari, era una vida molt dura, amb moltes penalitats, on la fam molt sovint traïa a bullar a molts, de fet tenien carències de moltes coses, la paraula abundancia no la coneixen ni en el diccionari, els protagonistes diuen referirse a eixes etapes "quanta misèria varem passar",... però anaven sobrats de una cosa molt essencial (la confiança en els demes), una riquesa intangible però visible als ulls, un tret natural molt humà, i que ens falta molt a la societat consumista actual o que sense adonar-nos-en l'hem extravida.

Jo m'encontre a mitg camí, entre el món rural que vaig conèixer en la meua infantesa i la vida actual, soc un fill del Maestrat, els meus criteris volen realitzar una manera senzilla de viure, basat amb l'esforç de superació propi de cada individu i apuntalat en la confiança que depositava en els demés, tan si val si eren familiars, o veïns, la majoria de vegades estos últims inclús eren mes que si foren familia, tota la societat masovera tenia un codi de comporta-

ment social, creiem amb el pacte fet de paraula, "donar paraula de una cosa", fos el que fos, era un pacte tancat com si haguera fet el millor notari, mai se faltava a la paraula, i si algú seu "passava pel forro" (els mes rebordonitx, solien ser gent dels pobles "urbanitzada, tratants, corredors,..."), per este individu de poca paraula per tant "un poca vergonya", este fet era un descredít de cara al reste dels seus conciudadans, en assaventarse del cas, era malmirat i le prenién desconfiança.

¿Eixe té paraula?... se preguntava molt sovint; ser una persona de paraula, l'obria moltes portes, ere un signe d'honestetat, honradesa i donava confiança als teus interlocutors.

Quan eren tractes menuts no es feia res, però quan la naturalesa material del pacte de lo que s'havia donat paraula era important, quan ú havia complit lo que havia donat paraula, i havia voluntat d'aproximament per tots dos costats, es complient segons criteris individualitzats, els requisits per oferirne un pacte d'amistat amb una invitació que podia vindre per qualsevol de les dos parts, que pugera segellar l'amistat per sempre, era el tancament d'un cercle i d'un codic de convivència, era usual, sempre i quant u complia amb la paraula que previament havia donat, tan si val si va ser en públic o en privat, ¡la paraula era paraula!

La torrà de carn, era entre altres una d'estes manifestacions gastronòmiques selladores d'amistat entre la gent d'aquella societat, que moltes vegades anava lligat amb el codi moral de ser i saber conviure que em descriu, i ques regia en este tipus de societat, fer una minjà de carn, era el millor present que podies fer per demostrar la teua amistat o agraïment al teus interlocutors, era el mes preuat en l'època.

Cuant ens referim a la carn, m'estic referint a la carn de corder, era la numero 1, "es la carn", esta denominació o forma de referintnos, es encara prou habitual entre la gent major, quant van a la carnisseria no demanen carn de corder, diuen ¡fica'm algo de carn!, les demes coses càrniques per ells son pollastres, conills, pores, tito,..... però el corder "es carn".

Es natural esta denominació, degut q'el llanar i el cabriu son els unics bestiaris que es criaven massivament a les nostres terres, el nostre territori es apte per este tipus de cabanes ramaderes, les produccions de grans masses de carn criada en intensiu, an borrat este protagonisme místic de la carn de corder als nostres plats.

Per fer-ne una torrà de carn, no era que te n'anaves a comprar-la a la carnisseria i quedaves per el domenge, normalment eren compromisos en vistes a un temps molt mes llare, de vegades se donava paraula i de vegades es complia al cap de un o dos anys, sempre qu'es trobaven, el que devia la minjà li recordava, ¡et dec la menja, no penses que me n'he oblidat, però no a pogut ser!

Per fer la torrà se devia esperar el moment propici, els que mes quedaven per fer una torrà de carn eren la gent que tenien rabera, eú tenien molt mes facil, un animal coix, una maxorra, un animal de poca classe,... servien per complir amb estos deutes socials.

Cuant es quedava amb alguna persona concreta s'extenia també a la seua familia mes directa ¿cuans en sereu?, ademés se solia ajuntar a tota la gent que se degues una minjà de compromís, i no podies invitar tan sols a estos, les bones maneres obligaven també a convidar a d'altra gent, "els de prop", per que